

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу
(повна назва кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 242 «Туризм»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Економіка та організація туристичної діяльності»
(назва освітньої програми)

на тему: **«СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОЗДОРОВЧОГО
ТУРИЗМУ В ОДЕСЬКОМУ РЕГІОНІ»**

Виконавець:
студент ФМЕ факультету
Регусевич Христина Анатоліївна
(призвище, ім'я, по батькові)
Науковий керівник:
Доктор економічних наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Лебедєв Ігор Васильович
(призвище, ім'я, по батькові)

Одеса 2025

АНОТАЦІЯ

Регусевич Х.А. «Стан та перспективи розвитку оздоровчого туризму в Одеському регіоні»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 242 «Туризм» за освітньою програмою «Економіка та організація туристичної діяльності» – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2025.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Об'єкт дослідження – система оздоровчого туризму в Одеському регіоні. Предмет дослідження – економічні, соціальні, організаційні та інфраструктурні аспекти функціонування та розвитку оздоровчого туризму в регіоні. Метою роботи є дослідження сучасного стану оздоровчого туризму в Одеському регіоні, виявлення основних проблем і розробка напрямів удосконалення функціонування галузі на основі вітчизняного і світового досвіду. У роботі розкрито теоретичні засади оздоровчого туризму, охарактеризовано його класифікацію, чинники розвитку та світові тенденції. Проведено аналіз природно-рекреаційного потенціалу Одеської області.

Ключові слова: оздоровчий туризм, Одеський регіон, санаторно-курортна інфраструктура, wellness, рекреація, реабілітація, туристичні послуги.

ANNOTATION

Rehusevych K.A. *"The Current State and Prospects for the Development of Health Tourism in the Odesa Region"*

Bachelor's qualification paper in specialty 242 "Tourism" under the educational program "Economics and Organization of Tourism Activity" – Odesa National University of Economics. – Odesa, 2025.

The qualification paper consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of references, and appendices.

The object of the research is the system of health tourism in the Odesa region.

The subject of the research is the economic, social, organizational, and infrastructural aspects of the functioning and development of health tourism in the region. The purpose of the study is to analyze the current state of health tourism in the Odesa region, identify key problems, and develop directions for improving the functioning of the sector based on domestic and international experience.

The paper reveals the theoretical foundations of health tourism, describes its classification, development factors, and global trends. The study analyzes the natural and recreational potential of the Odesa region.

Keywords: health tourism, Odesa region, health resort infrastructure, wellness, recreation, rehabilitation, tourism services.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми кваліфікаційної роботи зумовлена тим, що оздоровчий туризм є однією з найбільш динамічно зростаючих сфер сучасної туристичної індустрії. У світовій практиці він уже давно перестав бути лише формою відпочинку, трансформувавшись у потужний інструмент профілактики, реабілітації та підтримки здоров'я населення. В умовах зростання кількості хронічних захворювань, погіршення екологічної ситуації, поширення стресових розладів, малорухливого способу життя та наслідків пандемій (зокрема COVID-19), попит на послуги оздоровчого туризму значно зріс.

Значна роль у розвитку цієї галузі належить регіонам, які володіють природно-кліматичними, рекреаційними та бальнеологічними ресурсами. Саме таким є Одеський регіон – південний морський край України, багатий на унікальні грязелікувальні родовища, мінеральні джерела, м'який клімат та тривалий курортний сезон. Проте, незважаючи на вагомий природний потенціал, розвиток оздоровчого туризму в регіоні стримується рядом викликів: зношеною інфраструктурою, обмеженням доступу до морського узбережжя через війну, фінансовими труднощами, відтоком кваліфікованих кадрів, слабкою інтеграцією сучасних wellness-технологій.

За таких умов необхідним стає глибоке дослідження чинників, що впливають на розвиток галузі, оцінка її сучасного стану, виявлення можливостей модернізації та перспектив регіонального оздоровчого туризму в умовах трансформації туристичного попиту.

Метою написання кваліфікаційної роботи є комплексне дослідження сучасного стану та перспектив розвитку оздоровчого туризму в Одеському регіоні, а також розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності функціонування галузі на основі вітчизняного досвіду та світових wellness-тенденцій.

У зв'язку з поставленою метою, основні завдання дослідження:

- висвітлити поняття, суть і класифікацію оздоровчого туризму;
- визначити основні соціально-економічні, екологічні, демографічні, політичні та інфраструктурні чинники, що впливають на розвиток оздоровчого туризму;
- проаналізувати світові тенденції розвитку оздоровчого туризму;
- оцінити природно-рекреаційний потенціал Одеської області;
- дослідити стан санаторно-курортної інфраструктури регіону;
- визначити основні проблеми, що стримують розвиток оздоровчого туризму в умовах воєнного стану;
- запропонувати стратегії розвитку оздоровчого туризму з урахуванням світового досвіду;
- обґрунтувати необхідність впровадження інновацій, цифрових рішень та участі держави у підтримці галузі.

Об'єктом дослідження є система оздоровчого туризму в Одеському регіоні, її функціонування, структура, взаємозв'язок з економікою та соціумом.

Предметом дослідження є економічні, соціальні, організаційні, інфраструктурні та правові аспекти розвитку оздоровчого туризму, чинники впливу на галузь, а також перспективи її вдосконалення та модернізації в умовах трансформаційних змін.

Методи дослідження. У процесі написання роботи було застосовано комплекс наукових підходів, зокрема: – аналіз і синтез – для вивчення наукової літератури, статистичних даних та оцінки стану галузі; – системний підхід – для визначення взаємозв'язку між природними, економічними та соціальними чинниками розвитку туризму; – статистичний метод – для обробки даних щодо туристичного потоку, обсягів надання послуг та інвестицій; – порівняльний аналіз – для зіставлення регіональних і міжнародних практик у сфері оздоровчого туризму.

Інформаційна база дослідження включає: чинне законодавство України у сфері туризму та охорони здоров'я, статистичні звіти Державної служби статистики України, матеріали Одеської обласної державної адміністрації, аналітичні доповіді міжнародних організацій (UNWTO, Global Wellness Institute), наукові публікації українських і зарубіжних дослідників, періодичні видання, а також ресурси інтернету.

До провідних дослідників, на праці яких спирається дана робота, можна віднести: О.О. Любіцеву, Ю.В. Темного, І.Л. Шевченка, А.П. Дуровича, В.Г. Герасименка, І.В. Давиденка та інших фахівців у галузі туризмології та економіки туризму.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (понад 40 найменувань), додатків. Загальний обсяг роботи становить 75 сторінок, з яких основний зміст займає 69 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні засади оздоровчого туризму»* розглянуто сутність, завдання, функції та класифікацію видів оздоровчого туризму, а також його місце у загальній системі рекреаційно-туристичної діяльності. Наведено дефініції основних понять: «оздоровчий туризм», «лікувальний туризм», «wellness-туризм», «санаторно-курортне лікування» та ін. У роботі відображено сучасне бачення оздоровчого туризму як складника індустрії здоров'я та підкреслено його міждисциплінарний характер — поєднання медицини, туризму, сервісу, культури та екології.

Особливу увагу приділено світовим тенденціям розвитку оздоровчого туризму. Описано такі популярні напрями, як wellness-туризм, spa-подорожі,

терапевтичні ретріти, біохакінг-тури, digital-detox та інші. Наведено досвід провідних країн світу, зокрема Німеччини, Чехії, Ізраїлю, Туреччини, Швейцарії, де оздоровчий туризм є потужною економічною складовою. Розглянуто ключові чинники, які впливають на попит і пропозицію в оздоровчому туризмі: демографічні зміни, урбанізація, рівень медичної грамотності, розвиток wellness-індустрії, екологічна ситуація тощо.

У другому розділі *«Аналіз стану розвитку оздоровчого туризму в Одеському регіоні»* проведено оцінку природно-ресурсного потенціалу регіону для ведення оздоровчої діяльності. Розглянуто рекреаційні зони, зокрема Чорноморське узбережжя, Куяльницький лиман, Хаджибейський лиман, мінеральні джерела та лікувальні грязі. Наведено дані про інсоляцію, вологість, солоність вод, що є важливими параметрами для організації бальнеологічних процедур.

Проаналізовано поточний стан санаторно-курортної інфраструктури області. Виявлено, що значна частина санаторіїв збудована ще у радянський період і сьогодні перебуває у незадовільному стані. Частина об'єктів зруйнована або не функціонує внаслідок бойових дій, економічної кризи, нестачі інвестицій. Наведено приклади діючих санаторіїв, таких як «Куяльник», «Лермонтовський», «Орізонт», проаналізовано їхню спеціалізацію, цільові аудиторії, ціни, навантаження на сезон.

У розділі висвітлено проблеми розвитку галузі: обмеження доступу до узбережжя внаслідок воєнного стану, низький рівень кадрового забезпечення, слабка цифровізація, відсутність комплексного маркетингу оздоровчого продукту. Проведено аналіз, який виявив сильні сторони (природні ресурси, географічне розташування, клімат), слабкі сторони (зношена база, відсутність бренду, погана транспортна логістика), можливості (реабілітація військових, розвиток медичного туризму, залучення інвестицій), загрози (війна, конкуренція з іншими регіонами, нестабільність законодавства).

У третьому розділі *«Перспективи розвитку оздоровчого туризму в Одеському регіоні»* представлено стратегічне бачення розвитку галузі в умовах повоєнної відбудови. Запропоновано конкретні заходи з модернізації існуючих об'єктів: реконструкція санаторіїв, підвищення енергоефективності, оновлення медичного обладнання, покращення умов проживання, створення безбар'єрного середовища.

Підкреслено важливість впровадження нових форм послуг – wellness-програм, ретрітів, програм з постстресової реабілітації, відновлення після поранень і хронічних захворювань. Окрему увагу приділено необхідності розвитку кадрів: підготовки лікарів-реабілітологів, медсестер, фізіотерапевтів, фахівців з масажу, інструкторів з йоги та фітнесу.

Запропоновано механізми залучення інвестицій: державно-приватне партнерство, гранти, участь у програмах ЄС, презентації на туристичних форумах. Акцент зроблено на інтеграції цифрових технологій – створення онлайн-платформ для бронювання, віртуальні тури, телемедицина, маркетингові кампанії в соцмережах.

У підсумку обґрунтовано, що за умови активної державної підтримки, безпекової стабілізації та застосування міжнародного досвіду оздоровчий туризм в Одеській області має перспективу стати не лише регіональним, а й національним брендом.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження дозволяють зробити такі узагальнені висновки щодо сучасного стану та перспектив розвитку оздоровчого туризму в Одеському регіоні:

1. Оздоровчий туризм є важливою складовою сучасної туристичної індустрії, що орієнтована на відновлення фізичного, психоемоційного та духовного стану особистості. У контексті зростання попиту на здоровий спосіб життя, реабілітаційні програми та профілактику захворювань, оздоровчий туризм посідає провідне місце серед видів туризму, демонструючи стійку тенденцію до зростання попиту як в Україні, так і у світі.

2. Одеський регіон володіє унікальними природно-кліматичними передумовами для розвитку оздоровчого туризму: м'який приморський клімат, багаті родовища лікувальних грязей і мінеральних вод, морське узбережжя, велика кількість сонячних днів упродовж року. Водночас, потенціал регіону не використовується повною мірою через наявні інфраструктурні, економічні та безпекові проблеми.

3. Стан санаторно-курортної інфраструктури регіону є незадовільним: значна частина об'єктів фізично та морально застаріла, потребує реконструкції й технічного переоснащення. Більшість закладів не відповідає сучасним вимогам до якості медичного, побутового та сервісного обслуговування. Бракує спеціалізованих wellness-комплексів, клінік превентивної медицини та об'єктів реабілітаційного туризму.

4. Ключові проблеми галузі – руйнація об'єктів унаслідок воєнних дій, закриття пляжів і зон відпочинку, обмежений доступ до інфраструктури, нестача фінансування, низький рівень безпеки, зниження купівельної спроможності населення, відсутність чіткої стратегії розвитку оздоровчого туризму на регіональному рівні, кадровий голод та міграція фахівців.

5. Розвиток оздоровчого туризму потребує інтеграції сучасних підходів і практик, таких як:

- впровадження wellness- і SPA-технологій;
- розвиток цифрової інфраструктури: онлайн-бронювання, телемедицина, мобільні додатки;
- створення інклюзивного середовища для відпочинку маломобільних груп населення;
- активне просування Одеського регіону на внутрішньому і міжнародному туристичному ринку як бренду оздоровчого туризму.

6. Аналіз продемонстрував, що, незважаючи на численні проблеми, Одеський регіон має достатньо сильних сторін та можливостей для розвитку оздоровчого туризму в поствоєнний період. Залучення інвестицій, розвиток державно-приватного партнерства, модернізація бази, посилення державної політики у сфері оздоровлення населення можуть значно покращити ситуацію.

7. Запропоновані рекомендації у роботі спрямовані на досягнення наступних результатів:

- підвищення якості надання оздоровчих послуг;
- розширення цільової аудиторії за рахунок нових форматів відпочинку;
- створення нових робочих місць у сфері туризму та охорони здоров'я;
- зміцнення позицій регіону як одного з провідних центрів оздоровчого туризму в Україні.

Отже, стратегічне значення оздоровчого туризму полягає не лише у його рекреаційній функції, а й у здатності забезпечувати соціально-економічний розвиток регіону, знижувати навантаження на систему охорони здоров'я та підвищувати якість життя населення. В умовах відбудови країни після війни саме ця сфера може стати одним із драйверів відродження туристичної галузі Одещини.